

AZ ÖTÉVES TERV ELSŐ FÉLÉVE

Irta: Kádrics Boricz

A szövetségi tervbizottság jelentése az állami gazdasági terv 1947 első félévében megvalósított eredményeiről felöleli egyrészt az általános eredményeket a terv-esztendő első évnegyedében, másrészt az egyes ágak és vállalatok komoly fogyatékoságait, amelyeket minden áron ki kell küszöbölni a második félév folyamán, hogy az év végéig egyöntetű sikert érhessünk el teljes egészében és részletekben is.

Miből áll az első félév eredményeinek számokban is kifejezett általános sikere.⁹

Előszőr: Az általános állami terv bevételi előirányzatait 8 százalékkal túlszárnyaltuk. Ez annál jelentősebb, mert a szövetségi tervbizottság jelentéséből közvetlenül nem látható jelenségek kísérik. A bevételek az első félévben 6 millárd dinárral meghaladják a kiadásokat. A pénzkibocsátás az első félévben, az óriási beruházások ellenére nem növekedett sőt egészbenvéve csökkenő irányzatot mutatott. Végül a sikerek közé tartozik az is, hogy az elért eredményeket abban az időben valósítottuk meg, amikor új pénzügyi rendszerünk megszervezésének első hónapjai során az átrendezés folyt, amikor tehát szervezete és gyakorlata még nem is fejlődött ki teljesen.

Ahogy tervrendszerünkben a pénz jelenti azt a közös nevezőt, amire végeredményben minden természetszerű előfeltételétől függő tényezőt hozhatunk, úgy a pénzügyi terv végrehajtási eredménye jelenti azt az általános tényezőt, ami a legteljesebb mértékben jellemezheti gazdaságunk általános sikerét vagy sikertelenségét.

Az első félév pénzügyi eredményei ingadozás nélkül hazánk gazdasági erejéről és az öt éves terv feladatainak megvalósítási lehetőségeiről tanúskodik. Ebben megmutatkozik, hogy gazdaságunk mármost biztos alapokon és nagy távlatokban fejlődik.

Az első félév pénzügyi eredményei megcsúfolják a hazai és külföldi kételkedőket, akik azt állították, hogy túl nagyok a terveink, elragadott bennünket a lendület és azt jósolták, hogy tervszámaink és pénzügyi és gazdasági rendszerünk terén egyaránt kudarcot vallunk.

Másodszor: A szövetségi termelési terv megvalósításában túlszárnyaltuk az előirányzott eredményeket. Az ipari és bányai termelésben 103, a faiparban 114 százalékkal valósult meg a terv. Ez az eredmény annál jelentősebb, mert az idei termelési terv a múlt évi termelési programnak körülbelül 150 százalékat teszi ki. Ez azt jelenti, hogy a szövetségi termelés a múlt évi egész termeléssel összehasonlítva legalább 50 százalékkal növekedett.

A köztársasági termelés egészben véve nem érte el ugyan a végrehajtási terv 100 százalékat — (köztársasági, ipari és bányai termelés 90.3%, köztársasági faipar 94.1%) — de a tervelőirányzat 1947-re az 1946-os esztendőt véve alapul 170-et tesz ki a köztársasági termelésben. Ez azt jelenti, hogy a köztársasági termelés a valóságban ugyanolyan iramban fejlődött, mint a szövetségi, vagyis 50 százalékkal az 1946-os évvel szemben. (A szövetségi és a köztársasági tervekben előirányzott növekedés közötti különbség onnan ered, hogy a szövetségi termelés már 1946-ban jobban megközelítette a teljes termelőképeséget, mint a köztársasági termelés.) A köztársasági termelés általános eredménye az 1946. évvel szemben megvalósított fej-

lódési iram mellett arról tanuskodik, hogy a köztársasági termelés is az év végéig — megfelelő erőfeszítésekkel — 100 százalékban elérheti a terveredményeket.

Ennek a köztársasági és szövetségi termelésben megnövekedett iramnak az eredményei annál jelentősebbek, mert egyes, rosszhiszemű »elméleti tudósok« megjósolták, hogy az UNRRA segélyszállításainak beszüntetése folytán csökken az áruforgalom országunkban és ez megingatja egész pénzügyi rendszerünket. A valóságban éppen fordítva történt.

Harmadszor: A mezőgazdasági terv egészben véve 100-százalékosan megvalósítottnak tekinthető. Elsősorban a vetés tekintetében mutat nagy fejlődést az 1946-os évvel szemben. Összehasonlítva az 1947-es eredményeket az 1939-esekkel, azt látjuk, hogy a mezőgazdaságban már egész jelentéktelen 3 százalékos különbséggel elértük a háború előtti állapotot. Ez egyben azt is jelenti, hogy a mezőgazdasági »elméleti tudósok«, akik a termésmelület »döntő« csökkenéséről beszélnek, csúfos kudarcot vallottak. Macedóniában a gyapjúfelvásárlás eredménye az egész országban elért multévi eredmények háromszorosát teszik ki. Ez bizonyítja, hogy megfelelő erőfeszítésekkel a mezőgazdaságban is elérhetők a terveredmények, tekintet nélkül felaprózottságára és ösztönszerű irányzatára.

Negyedszer: Az alapvető építkezések az első félévben 18 százalékkal az előirányzat alatt maradtak. Egész Jugoszláviában több mint 200 nagy épületet emelünk az iparosítás céljaira. A régi Jugoszlávia kettőt nem épített évente. Az idej építkezés az 1946-osnak kétésfélszerese, a szövetségi alapvető építkezéseknél négyszerese. Az alapvető építéseket májusban úgyszólván kész tervek nélkül kezdttük meg.

Bátran nekivágtunk. Egyidejűleg készültek a tervek és folyt az építés. Ezenkívül az első félév eredményesszámai nem foglalják magukba egész sor építkezés eredményeit, mert a nyilvántartás nem teljes. Végül az alapvető építkezés terveinek kiegészítése júliusban jelentősen megjavult és egyes fontosabb építkezéseknél már hosszabb idő óta állandóan túlszárnyalják a 100%-os eredményeket. Mindez a reális lehetőségekről tanuskodik, hogy a szervezés, nyilvántartás és ellenőrzés kellő megjavításával 1947 végéig elérjük a terv célkitűzéseit az alapvető építésekben is.

Ötödször: A szövetségi tervbizottság jelentésében egyes kulcsszámok pontosan egyeznek: 97,8% a szövetségi és köztársasági termelés összeredménye, 95,4% a termelési forgalmiadó, 98,3% áruszállítás és így tovább. Ez bizonyítja, hogy az 1947-re készített tervek helyesek és alapjaikban a valósággal számotvetők voltak és nyilvántartásunk már annyira fejlett, hogy hihetünk kulcsszámainak.

Kiemeljük az általános sikert az első félévben, mert teljes mértékben igazolja távlataink helyességét, habár ezeket túlságosan mérsékeltek nyilvántartották. Hibás volna azonban, ha az általános sikerek fejünkbe szállnának és nem látnánk meg a számos fogyatékoságot és az egyes sikertelenséget, amiket a második félévben mindenképpen ki kell küszöbölnünk.

Az első szembeötlő fogyatékoság az állami gazdasági terv első félévének eredményeiről tanuskodó számokban az *aránytalanság* a terv megvalósításában. Megmutatkozik ez az aránytalanság az egyes gazdasági ágak tervének végrehajtásában, az egyes ágakon belüli vi-

szonylatokban és végül az egyes végrehajtási kimutatások viszonylatában (termelési, pénzügyi, áru faj szerinti, stb. kimutatások). Az aránytalanság szoros összefüggésben áll a tervfeladatokkal szemben tanúsított, részben helyes, vagy helytelen, harcra kész, vagy megalkuvó viszonyai, részben a nyilvántartással és a nyilvántartás alapján azzal, hogy megfelelően, arányosan küzdenek-e minden téren.

Ahol még a megalkuvó magatartást a tervfeladatokkal szemben nem számolták fel teljesen és a túlzott, nem reális tervekről szóló »elméletek« uralkodnak, ott a végrehajtási tényezők gyengék. Ezzel szemben ahol harci készség mutatkozott, ahol nem volt megalkuvó kétkedés, a terv megvalósításával szemben, hanem szilárdan hittek abban, hogy gazdasági erőink a tervnél is nagyobb feladatok megvalósítására képesek — tehát mindenütt, ahol szívós harcot folytattak a terv megvalósításáért, — a végrehajtási tényezők jók és az elért számok túlhaladják a terv előirányzatait. Ugyanezt állíthatjuk a nyilvántartásokról is. Ahol a harc a nyilvántartásért eléggé határozott és következetes volt, ott kielégítő, sőt, jobb mint kielégítő eredményeket értünk el. Ott nemcsak a terv megvalósítását, illetve túlszárnyalását sikerült biztosítanunk, hanem azt is, hogy a terv végrehajtása megfelelően arányosan történt.

A második félévnek már kiméretlen harc jegyében kell folynia nem csak a terv általános megvalósításáért és túlszárnyalásáért, hanem azért is, hogy a tervet minden téren és minden vállalatban arányosan végrehajtsuk. Ennek előfeltétele az éles és következetes harc minden a terv »túlzásairól« szóló »elmélet« ellen, következetes harc a nyilvántartásért és a tényezők műveleti felhasználásáért. Azonnal közbe kell lépni, még hozzá arányosan minden téren, amint az operatív nyilvántartás gyenge eredmények irányzatát mutatja.

Vezetőinknek, még a legnagyobb felelősséget viselőeknek is, a második félévben teljesen el kell vetniök a fölfogást, hogy munkájukat kampányszerűnek tekintsék. Nem elegendő teljes erővel nyomást gyakorolni ott, ahol pillanatnyilag a legnehezebb és ugyanakkor megfelelkezni más területekről, ahol pillanatnyilag minden rendben van, de ahol már holnap visszaesés állhat elő.

A műveleti nyilvántartásokat ez év végéig mintaszerűen fel kell állítani gazdasági tevékenységünk minden területén. Ezek alapján minden operatív vezetőinknek naponta teljes áttekintéssel kell rendelkeznie egész munkaköre felett. Enélkül nem lehet és nem lesz elérhető a terv arányos megvalósítása. Világos, hogy a legtöbb erőt ott kell összpontosítani, ahol pillanatnyilag a legtöbb nehézség van, ez azonban semmiképpen sem jelenti azt, hogy ki kell engedni a kézből azokat az ágazatokat, ahol pillanatnyilag nem megy rosszul a munka.

Az erőket és a munka belterjességét úgy kell beosztani, hogy a mindennapos műveleti nyilvántartás alapján az egészet átfogjuk. Ezzel kapcsolatban ki kell emelni, hogy vezetőink, mindenekelőtt pedig a vezér és főigazgatók még mindig nem tudják eléggé, hogy felelősök nemcsak, mondjuk a termelési tervért, hanem az általános építési tervért, a pénzügyi tervért, tehát feladatuk gazdasági egészéért, és hogy a terv megvalósításáért folytatott harc egyik vagy másik területen nem jelenti, hogy megfelelkezhetnek arról, hogy gazdasági vezetők. Megtörtént például, hogy egyes igazgatóságok elég jó harcot folytattak a termelési terv megvalósításáért és így fokozottan

dolgoztak a termelés-forgalmi adó növelésén. De ugyanakkor elfelejtették, hogy ezt az adót be kell fizetni a bankba. A felelősenység nemcsak a pénzügyi feyelmezetlenségben mutatkozott, ami öntudatos gazdasági vezető számára a legsúlyosabb hibát jelenti, hanem más káros következményekkel járt. Például a szövetségi bőr és gumi igazgatóság, habár elég szívósan küzdött a termelési terv megvalósításáért, egy hónappal a félév letelte előtt még nem fordított gondot a termelés-forgalmi adó befizetésére. Csak akkor kezdett nyomást gyakorolni vállalataira, amikor a minisztérium erőlycsen felszólította. Ekkor azonban kiderült, hogy az igazgatóság semmiképpen sem tudja felfedezni annak okát, hogy szakmájában miért nem tudják megvalósítani a termelés-forgalmi adó tervét. Végül, de csak a minisztérium újabb sürgetése után, kiderült, hogy az igazgatóság kiskereskedelmi elárúsítóhelyein óriás cipőkészletek hevernek, mert a kereskedelem még mindig nem vezette be a pontrendszert a racionalizált árúra és mert egyes népbizottságok bürokratikusán késleltetik a jegyek kiadását.

Mire közbeléptek és kiadták az utasítást, hogy a cipőket a bürokratikus kiosztási rendszerre való tekintet nélkül el kell adni, már késő volt. A bőr és gumi igazgatóság nem tudta többi idejében történő bankbefizetéssel megvalósítani pénzügyi tervét. Noha a termelési tervet 105 százalékban megvalósította, a pénzügyi tervet csak 76,9 százalékban teljesítette. Mégsem ez volt legnagyobb hiba, mert az igazgatóság a következő két hétben lényegesen feljavította ezt az eredményt. A legnagyobb hiba az, hogy az igazgatóság teljesen elmerült tevékenységének egyik részébe és az is, hogy nem teljesítette feladatát olyan fontos téren, mint az, hogy a dolgozó emberek számára gondoskodjék cipőről.

Az igazgatóság nem hozhatja fel azt a kifogást, hogy a kereskedelem hibás abban, hogy a kirakatokban elegendő cipő van, de a fogyasztók nem vehetik meg. Minden esetre a kereskedelem is hibás, de az igazgatóság kötelessége lett volna idejében közbelépni, következetesen és elszántan harcolni a kereskedelmi bürokrácia ellen. Annál inkább mert saját kiskereskedelmi elárúsítóhelyei tele voltak cipővel, de a nép, habár szüksége van rá, nem vásárolhatott. Az igazgatóság pedig nem tudta befizetni részét az általános akkumulációba, noha teljesítette a termelési tervet és fokozott mértékben felhalmozta a termelés-forgalmi adót.

Egész sor ilyen példa van. Véletlenül azért hoztuk fel ezt a példát, mert világosan szemlélteti, milyen következményekkel járhat az egyoldalúság, a következetes harc hiánya a terv mindenoldalú megvalósításáért.

A terv arányos megvalósításáért folyó harcban a második félévben, mivel ez mindenképpen alapvető feladatunk — és jelenti mind a megalkuvó irányzatok elleni harcot, mind az átfogó művelési nyilvántartásért folytatott küzdelmet — *művelési* vezetőinknek *gazdasági* vezetőkké kell fejlődniök, mégpedig olyanokká, akik mindenkor szem előtt tartják a teljes egészet és feladataik részleteit is.

A másik általános fogyatékoság, hogy a tervfegyelem az első félévben nem volt elég szilárd. Számtalanszor hangoztattuk, hogy a tervfegyelem nem bilincs és nem jelenti a művelési rugékonyság elvesztését. Ugyanakkor rámutattunk arra is, hogy a művelési rugé-

konyság az u. n. »tervszerű« központosító bürokratizmussal szemben semmi esetre sem jelenti azt, hogy akárcsak a legkisebb mértékben is megengedhetjük a fegyelmezetlenséget.

A gyakorlatban mégis másképp alakult a helyzet. Ezen a téren mindenekelőtt a köztársasági iparügyi és bányászati minisztériumok követtek el hibát. Megengedték, hogy saját kezdeményezésből vagy alárendelt igazgatóságai és vállalataik kezdeményezésére leszállítsák a tervet, habár ezzel nem értettek egyet sem a köztársasági kormányok, sem a köztársasági tervbizottságok, mégkevésbé a szövetségi iparügyi és bányászati minisztériumok, noha ezek szövetségi-köztársasági jellegűek. Egyes helyeken odáig ment a dolog, hogy nem is volt nyilvántartásuk arról, mennyire csökkentették a tervet és egyes néptársak a köztársasági minisztériumokban elkeseredetten tiltakoztak, amikor a tervek első félévi szövetségi feldolgozása során alacsonyabb számok alakultak ki, mint amit ők a saját leszállított terveik alapján kiszámítottak.

A szövetségi ellenőrzés azonban az általános állami gazdasági terven alapul és természetesen nem ismerhette el a tervfegyelem önkényes megszegését. Éppen ezért nem kielégítők egyes köztársaságok tervének megvalósításában elért eredmények. Nem nehéz megállapítani az összefüggést a terv terén tanúsított fegyelmezetlenség és a között, ahogyan megalkurvóan felülnek a tervek túlhajtottságáról szóló elméleteknek. Ha a néptársak a köztársasági minisztériumokban ahelyett, hogy olyan könnyen és fegyelmezetlenül leszállították a tervet, harcot folytattak volna a terv túlhajtottságáról szóló elméletek ellen, a köztársasági eredmények ma sokkal jobbak volnának.

A tervfegyelem és az éles, kiméletlen harc a tervek túlhajtottságáról szóló »elméletek« ellen, jelenti a második félévben az előírttelét annak, hogy a tervet megvalósítjuk és pótoljuk az első félév mulasztásait. Ehhez feltétlenül ragaszkodnunk kell.

Hasonló jelenségek voltak a szövetségi igazgatóságokban is, de erőlyes közbelépéssel gyorsan kiküszöbölték. Ez azt bizonyítja, hogy itt nincs szó »tárgyilagosa nehézségekről és a terv megvalósításának lehetetlenségéről«, hanem mindenkor csupán megalkuvásról és a tervfeladattal szemben elfoglalt helytelen álláspontról.

További általános fogyatékos mulasztás, hogy nem küzdenek eléggé a választékért. A megteremtett választékok azt mutatják ugyan, hogy a nyersanyaghiánnyal kapcsolatos kifogások ellenére megkövetelhetjük és következetesen meg is követeljük és elérjük a tervszerinti választék megvalósítását. Másrészt ez mégjobban rávilágít arra, hogy a választékért folyó harc túlságosan gyenge volt és éppen itt összpontosultak az összes lehető megalkuvó elméletek. Világos, hogyha valami feltétlenül szükséges nyersanyag nem érkezett meg idejében külföldről, és emiatt nem lehet az évszaknak megfelelően elkészíteni bizonyos cikket, akkor meg kell változtatni az operatív tervet és ebben az időszakban nagyobb mértékben gyártani azt, amire van elég nyersanyag.

Sok esetben hiányzott ez a rugékonyosság és így nemcsak választék, hanem érték tekintetében sem valósították meg a tervet. Még több eset volt arra, hogy ezt a rugékonyosságot helytelenül tolmácsolták és alkalmazták. Egyes »rugékonyak« elfeledkeztek arról, hogy nyersanyaghiány miatt amikor hirtelen megváltoztatják az operatív

tervet, akkor elsősorban időrendben kell pótolni azt, amit az előző időszakban tárgyilagossági nehézségek miatt nem tudtak tervszerűen termelni. Egyes »eleményeseknek« nagyon jól jött a nyersanyaghiány, mert egyrészt »könnyítették« a terv végrehajtását, másrészt mindig találhattak kifogást, hogy miért nem valósítják meg a tervet. Világos, hogy teljesen hibásan fogták fel az operatív találékonyság feladatait. Az alapvető tervek végrehajtásánál az ilyen rugékonyságra feltétlenül szükség van, de nem azért, hogy a tervmunka megkönnyebbítse a terv alatt maradást azáltal, hogy előre elhatároztuk, hanem azért, hogy a terv feladatait minél észszerűbben végrehajtsuk.

Amikor lejutunk azokra, akik a legkisebb nehézség miatt leszálították tervüket, vagy azért, mert nem eléggé odaadón gondoskodtak a választék előteremtéséről, ugyanakkor ki kell emelni azoknak az igazgatóságoknak és vállalatoknak példáját, amelyek hazai nyersanyagok felhasználásával küzdöttek egyes nyersanyagok hiánya ellen, mégha ez gyengébb eredményre vezetett is. Felkutatták az elfelejtett raktárakat és ezzel elősegítették a raktárak jobb nyilvántartását és mindazokkal szemben, akik már az első nehézségeknél leküzdhetetlen hiányokkal érveltek, előteremtették választékukat.

A választékért folytatott harc a második félévben ugyanolyan fontos feladat, mint a terv arányos megvalósításáért folytatott küzdelem. A valóságban ez egyetlen feladatot jelent. Az évi végeredményt aszerint mérik, hogy milyen a választék. Erről az operatív napi nyilvántartásnak is gondoskodnia kell.

A terv végrehajtásáról tanuskodó számok megmutatják azt is, hogy először helytelen a termelés összpontosítására irányuló felfogás és másodsorban, hogy a köztársasági termelő minisztériumokban erős bürokratikus központosítás folyik. Akadnak néptársak, akik nagyon egyoldalúan és leegyszerűsítve tolmácsolják a termelés összevonásának haladó jelentőségét. Ezek elfelejtik, hogy műszaki és társadalmi téren haladónak nyilvánítható az a termelés, amelyet magas műszaki színvonalon összpontosítottak. Habár az ötéves terv nagyon nagy figyelmet szentel ennek a kérdésnek és az ilyen termelésnek, az egyes köztársasági minisztériumok kezdtek »összpontosítani« még a kis műhelyeket elmaradt félig iparos berendezésükkel is. Természetesen, hogy ezzel nem érhetek el »nagy termelési eredményeket«, hanem megsemmisítették még azt is, ami a terepen gazdagabbá tehetné volna a termelési forrásokat és így az életszínvonalat is, ami a népbizottságok feladata lenne. Az ilyen »összpontosítás« nyomán valami hasonló állott elő, mint a kézművességről való átmenet az ipari tökérendszerre. Magától értetődik, hogy az ilyen »korszerű kézműveségek« nem teljesíthették a rájuk háruló tervfeladatukat, másrészt elvonták a vezetők figyelmét és küzdőerejét azoktól a vállalatoktól, amelyekben valóban növelhették volna a teljesítőképességet és észszerűbbé tehetnék volna a műszaki és termelési folyamatot. Az ilyen összevonásokat feltétlenül abba kell hagyni. Az ilyen műhelyek nagyon hasznosak és gazdagítják a választékot és *kiegészítik* az ipari termelést, de azonnal át kell adni azokat a népbizottságoknak.

Míg a szövetséges intézményekben a bürokratikus központosítást nagyiából felszámoltuk — bár vannak bizonyos maradványai — az utóbbi időben befészkelte magát a köztársasági termelő minisztériumokba. Ez a többi között kitűnik abból is, hogy a köztársasági

minisztériumok irányítása alá összpontosítottak 3—400 vállalatot. Ahelyett, hogy átadták volna ezeket a népbizottságoknak és erősítették volna velük a helyi gazdaságot. Az ilyen összevonás nem vitte előre a köztársasági vezetőket a korszerű termelési folyamat, az észszerűsítés, a korszerű vállalatokban megvalósítható és valóban nagyon szükséges nyilvántartás felé, hanem még hátráltatta őket. Mivel a helyi jelentőségű kis, maradi műhelyekben nem volt meg a tárgyi-lagos lehetőségük a korszerű szervezés bevezetésére, elhanyagolták a nagy vállalatokban is. Minthogy a kis, jelentéktelen műhelyekben lehetetlen volt megszervezni a nagy üzemekben lehetséges és szükséges nyilvántartást, általános harcuk a nyilvántartásért elveszítette az élet. Végül pedig, az irányításuk alatt álló üzemek túlságosan nagy száma miatt elveszítették a szükséges végrehajtási készséget.

Igy azután nem is érhették el a tervszerű eredményeket, másrészt pedig ez a központosítás helyi gazdaságunkat károsította, hiszen ez nem dolgozhat és fejlődhet, ha a kisüzemek konkrét műveleti vezetősége a köztársasági minisztériumban ül. Idejében át kell adni az apró üzemeket a népbizottságoknak és a minisztériumnak a műszakilag, szervezeten stb. valóban köztársasági jelentőségű termelésre kell összpontosítania. Ez az előfeltétele annak, hogy köztársasági minisztériumaink a második félévben megvalósítsák a tervet.

Ugyanakkor megemlíthetjük, hogy az általános gazdasági rendezés, tekintet nélkül a számos fogyatékosra, a termelés szervezetében, már is olyan messzire jutott, hogy szükségessé válik a vezetőség szorosabban vett műszaki specializálása. Ennek megfelelően rövidesen szükségessé válik az óriási méretű ipar- és bányai minisztériumok széttagolása szövetségi és köztársasági méretek között egyaránt.

A MÁSODIK FÉLÉV FŐLADATAI

Kétségtelen, hogy az alapvető építkezések jelentik a második félévben a legidőszerűbb feladatot minden gazdasági vezetőnk számára. Ki kell küszöbölnünk minden, az első félévben tapasztalt fogyatékoságot: a módszeres kidolgozás hiányát az alapvető építkezések alapterveiben, a műveleti nyilvántartás hiányát és helyenként nemcsak az előirányzatok, hanem az alaptervek hiányát is. A terv- és nyilvántartáskészítés módszeressége terén végzett munka eredményeképpen az alapvető építkezésben közlemények jelennek meg és azokat alaposan tanulmányozni kell és meg kell valósítani. Az idén építendő szövetségi és köztársasági jellegű építmény számára kidolgozott alapvető terv minden megalkuvó ingadozás nélkül kizárólag alapként kell hogy szolgáljon a további operatív tervezéshez és a tervedmények valóraváltásának ellenőrzéséhez és megállapításához. Mindez előfeltétele annak, hogy az utóbbi két hónapban az alapvető építkezésekre mindjobban összpontosuló erőfeszítések valóban teljes sikerrel végezzenek.

Továbbá végkép le kell számolnunk egyes termelő igazgatóságok beállítottságával és véleményével, hogy az alapvető építkezés mindegyikével az építési vállalat és az építésügyi minisztérium ügye. Ellenkezőleg, az alapvető építkezés végső következményében elsősorban a vállalkozó, vagyis a termelőigazgatóság ügye, ami természetesen

legkevesebbé sem csökkenti az építési vállalat és az építésügyi minisztériumok kötelezettségeit. A termelő igazgatóságnak tudatában kell lenni, hogy úgy kötötték szerződést az építési vállalattal, hogy az általuk várásolt anyagból építsen, az általuk fizetett pénzzel fizessen az állam nevében és mindenekei előtt olyan épületeket emeljenek, amelyek az ő igazgatóságuk hatáskörébe tartoznak és amelyekkel ők rendelkeznek. Azonnal ki kell rendelni minden nagyobb építkezéshez vezetőket az igazgatóságok nevében, akik a valóságban már a jövőbeni termelő-vállalat igazgatói legyenek. Ez a gyakorlat bizonyult eddig a legjobbnak, mert az ilyen vezetőnek áll leginkább érdekében az épületek mielőbbi befejezése. Termelő igazgatóságainknak mielőbb biztosítani kell alapvető építkezéseiknél az építkezések napi operatív áttekintését ugyanúgy ahogyan áttekintésük van a termelési folyamat felett.

Az első félév tapasztalatai azt mutatják, hogy egész sor olyan cikket készíthetünk magunk is, még hozzá nagyon bonyolult termékeket, amelyeket a háború előtt és a háború után is drága pénzért külföldön vásároltunk. Ez a tapasztalat nagyon hasznos. Mi azonban még nem vagyunk eléggé tudatában ennek a ténynek és kevésbé szorgalmazzuk az ilyen termelést. Ezért történik azután meg, hogy külföldön vásárolnak egyes cikkeket az alapvető építkezésekhez, habár magunk is elkészíthetnénk azokat és hiányzanak a hiteltervek egyes különösen korszerű berendezésekhez, amelyek éppen az új termelést emelhetnék messze az átlagos színvonal fölé. A második félévben erőlyen harcot kell folytatni nemcsak a termelőképeség tervszerű kihasználásáért, hanem a már meglévő gépek és felszerelések által teremtetett lehetőségek kihasználásáért is, a bonyolult termékek termelésében, amiket eddig nem készítettünk. Megfelelően kell díjazni a mérnököket, igazgatókat és munkásokat, akik elősegítik ezt a termelést.

A második félév legkomolyabb feladatai közé tartoznak a közlekedés feladatai is. A második félév termelési terve nagyobb. Ennek megfelelően növekszik az áruforgalom is. Az idei kiviteli terv főként a harmadik és negyedik évnegyedre összpontosult. Ezen a téren is növekszik az áruszállítás. A mezőgazdasági terményeket is most kell szállítani. Végül a nyár és az őszi folyamán kell biztosítani a téli szén-tartalékot. E feladatok komolyságára való tekintettel egész közlekedésünknek újból át kell tekintenie és növelnie operatív terveit és a legerélyesebb harcot folytatni azok megvalósításáért. Valamennyi többi gazdasági intézmény köteles együttműködést teremteni a közlekedéssel, mert a szállítást illetőleg tanúsított tervfegyelmektől függ gyakran több mint ötven százalékban a szállítási terv megvalósításának sikere.

Végül pénzügyeinkről is szólni kell. Habár már az első félévben nagy pénzügyi sikereket értünk el, nem szabad szemeltetnünk az előtt, hogy egyes vállalatok és intézmények csak gyengén teljesítették kötelezettségeiket. Ez elsősorban azért történt, mert nem voltak eléggé tudatában annak, hogy az akkumulációt azonnal be kell fizetniük. A második félév harca nemcsak a negyed, vagy félévi pénzügyi kötelezettségek teljesítésének jegyében kell folynia, hanem azért is, hogy állandóan, elodázhatatlanul, mindennaposan, folyamatosan teljesítsék a pénzügyi tervet, illetve befizessék a pénzügyi terv valóraváltásából eredő összegeket.

Az első félév eredményei másrészt kétségtelenül mutatják, hogy

pénzügyi és főként hitelrendszerünkben egyes átszervezési intézkedésekre van szükség, hogy mindvégig biztosíthassuk a teljes pénzügyi sikert és a megfelelő pénzügyi rugalmasságot. Sok olyan vállalat van még, amelyek nem fizették be sem a termelési forgalmi adó elért összeget, sem a nyereséget, mert nem volt elég forgalmi eszközük és nem kaptak idejében hitelt a forgóeszközökhöz. Mindenképpen szükséges, hogy hitelrendszerünket rugalmasabbá tegyük azzal, hogy egyrészt a köztársasági bankokat hitelnyújtásuk terén önállóvá tesszük és ezzel lehetővé válik a köztársasági jelentőségű vállalatok közvetlen pénzelése, másrészt megteremtjük a helyi jelentőségű bankok rendszerét és ehhez kapcsoljuk a helyi gazdaságot. Ezek segítségével a helyi gazdaság új hitelekhez jut a helyi akkumulációkból. Valószínűleg szükségesnek és hasznosaknak bizonyulnak majd a hitelszövetkezetek is, amelyek mindenképpen lehetővé tennék, hogy a ma még hárisnyákba rejtett pénz minél előbb forgalomba kerüljön, elsősorban szövetkezeteink helyi jelentőségű beruházásaiban.

Az első félév eredményei az első tervévben mindenképpen azt bizonyítják, hogy dolgozó tömegeink, műszaki és gazdasági vezetőink a második félévben el tudják hártani a még fennálló fogyatékoságokat és bátran vállalhatjuk általános feladatunkként az első tervév célkitűzéseinek megvalósítását és túlszárnyalását nemcsak teljes egészében, hanem részleteiben is, úgy, ahogyan azt népeink, tanítómestereink vezetője, Tito megszabta: *»A háború utáni építés rövid időszakaiban szerzett eddigi tapasztalatokkal népeink olyan alkotóerőről tettek tanúságot és olyan nagy eredményeket értek el, hogy ez teljes biztosíték az ötéves tervnél nehezebb feladatok megvalósítására.«*

GONDOLATOK ÉS AFORIZMÁK

»Bátran kimondhatjuk: ha képesek volnánk kádereinket a munka minden területén világnézetileg kiképezni s politikailag annyira megedzeni, hogy szabadon túlélezni tudnának a belső és nemzetközi helyzetben, ha képesek volnánk arra, hogy teljesen érett marxista-leninistákká tegyük őket, akik komoly hiba nélkül meg tudják oldani az ország vezetésének kérdéseit — akkor minden alapunk megvolna arra, hogy kérdéseink kilenczted részét már megoldottnak tekintsük.«
(Sztalin)

»A kultúra felemelése — elsősorban a szépirodalom ismerete. Ez gazdagítja leginkább az ember lelkét, ez teszi lehetővé számára, hogy növekedjék, hogy jobban megértse az embereket.«

M. I. Kalinin

»Két erő segíti elő a legsikeresebben a kultúremler nevelését: a művészet és a tudomány. Mindkettő egyesül a könyvben.«

A. M. Gorkij